

๓. คิหิอรรหัตตปัญหา ๕๒

พระราชชาตรัสถามว่า "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน พระผู้เป็นเจ้ากล่าวอยู่ว่า 'บุคคลเป็นคฤหัสถ์ บรรลุพระอรหัตแล้ว มีคติสอง คือ: พระอรหันต์นั้นบวชบ้าง ปรินิพพานบ้าง ในวันนั้นทีเดียว, วันนั้น อัน พระอรหันต์นั้นไม่อาจเพื่อจะก้าวเกินได้."

พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ถ้าว่า พระอรหันต์นั้นไม่พึงได้อาจารย์หรืออุปัชฌาย์ หรือบาตรและจีวร ในวันนั้น, พระอรหันต์นั้น พึ่งบวชเองหรือพึ่งลวงวัน หรือพระอรหันต์อื่นบางรูป เป็นผู้มฤทธิ พึ่งมาแล้ว ยังพระอรหันต์นั้นให้บวชบ้างหรือหนอ หรือพระอรหันต์นั้น พึ่งปรินิพพาน.

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร พระอรหันต์นั้นไม่พึ่งบวชเอง เมื่อบวชเอง ย่อมต้องเถยยสังวาส; อนึ่ง ท่านไม่ลวงวัน ความที่พระอรหันต์องค์อื่นจะมาจะมีหรือไม่มี พระอรหันต์นั้นย่อมดับเสีย ในวันนั้นทีเดียว."

จ. "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ถ้าอย่างนั้น ความที่พระอรหัตมีอยู่ เป็นกิจอันพระอรหันต์นั้นไม่ละแล้ว ความนำชีวิตไป ย่อมมีแก่พระอรหันต์ผู้มีธรรมอันถึงดับแล้วด้วยเหตุไรเล่า?"

ด. "ขอถวายพระพร เพศแห่งคฤหัสถ์บรรลุพระอรหัตในเพศอันไม่เสมอ ย่อมบวชบ้าง ย่อมปรินิพพานบ้าง ในวันนั้นทีเดียว เพราะความที่เพศเป็นของทุรพล; ส่วนนั้นไม่ใช่โทษของพระอรหัต โทษนั้นเป็นโทษของเพศแห่งคฤหัสถ์ เพราะความที่เพศเป็นของทุรพล. เปรียบเหมือนโภชนะเป็นของเลี้ยงอายุของสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง เป็นของรักษาชีวิตของสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงไว้ ย่อมผลาญชีวิตแห่งบุคคลผู้มีกระเพาะอาหารไม่ปกติ เพราะไม่ช่วยย่อยแห่งไฟเผาอาหารซึ่งอ่อนและทรมากำลัง, โทษนั้นไม่ใช่โทษของโภชนะ โทษนั้นเป็นโทษของกระเพาะ เพราะมีไฟธาตุอ่อนกำลังฉันใจ; คฤหัสถ์ที่บรรลุพระอรหัตในเพศอันไม่เสมอ ย่อมบวชบ้าง ย่อมปรินิพพานบ้าง ในวันนั้นทีเดียว เพราะความทุรพลด้วยเพศ, โทษนั้นไม่ใช่โทษของพระอรหัต โทษนั้นเป็นโทษของเพศแห่งคฤหัสถ์ เพราะความเป็นเพศทุรพล ฉะนั้นนั้นเกี่ยว.

อีกนัยหนึ่ง เปรียบเหมือนเส้นหญ้าอันน้อย ครั้นเมื่อหिनเป็นของหนักอันบุคคลวางไว้ข้างบนแล้ว หญ้าอันนั้นย่อมแหลกตกไป เพราะความที่แห่งหญ้าเป็นของทุรพล ฉันใจ, คฤหัสถ์ที่บรรลุพระอรหัตแล้ว ไม่อาจเพื่อจะทรงพระอรหัตไว้ด้วยเพศนั้น ย่อมบวชบ้าง ย่อมปรินิพพานบ้าง ในวันนั้นทีเดียว ฉะนั้น.

อีกนัยหนึ่ง เปรียบเหมือนบุรุษไม่มีกำลังเป็นผู้ทุรพล มีชาติอันเลย มีบุญน้อย ได้ราชสมบัติใหญ่ ย่อมตกต่ำเสื่อมถอยโดยขณะไม่อาจเพื่อจะทรงความเป็นอิสระไว้ได้ ฉันใจ; คฤหัสถ์ที่บรรลุพระ

อรหัตแล้ว ไม่อาจเพื่อจะทรงพระอรหัตไว้ด้วยเพศนั้นได้ ฉะนั้นนั้นเกี่ยวแล, เพราะเหตุนั้น คฤหัสถ์ที่
บรรลुพระอรหัตแล้ว ย่อมบวชบ้าง ย่อมปรินิพพานบ้าง ในวันนั้นทีเดียว."

ร. "ดีละ พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ช้่อวิสัยนาปัญหาของพระผู้เป็นเจ้านั้นสมอย่างนั้น, ข้าพเจ้า
ยอมรับรองอย่างนั้น."